

τίας» (σσ. 189 εξ.), αναλύοντας τις ανταποκρίσεις ξένων πρεσβευτών, ο αείμνητος Γ. Γ. Αλισανδράτος παρουσίασε «Στο περιθώριο των ευαγγελικών. Σατιρικά και άλλα κείμενα» (σσ. 207 εξ.), ο Κώστας Γεωργουσόπουλος αναφέρεται στο θέμα «Η πρόκληση της *Ορέστειας* του Θωμά Οικονόμου» (σσ. 221 εξ.), ο Δημήτρης Σπάθης αναπτύσσει εν εκτάσει το θέμα «Ο σκηνοθέτης και η παράσταση της *Ορέστειας* στο Βασιλικό Θέατρο» (σσ. 229-266) με ιστορική αναδρομή πίσω έως τον *Φιλοκτήτη* στη διασκευή του Πίτκολου 1818 και ολόκληρο το ιστορικό της αναβίωσης του αρχαίου δράματος στον 19^ο αιώνα, αφιερώνοντας ξεχωριστό κεφάλαιο στον Μιστριώτη, άλλο στην ίδρυση του Βασιλικού Θεάτρου, ώσπου να φτάσει στη σκηνοθεσία του Οικονόμου. Ο τόμος κλείνει με την ανακοίνωση του Γεράσιμου Βώκου: «Ο Νίτσε και το πρόβλημα της τραγωδίας» (σσ. 267 εξ.) και του Παναγιώτη Νούτσου: «Ο Καλλέργης αποσύρεται (1902). Ο Σκληρός εμφανίζεται (1907). Από την “πράξη” στη “θεωρία”» (σσ. 277 εξ.), ανακοινώσεις που ασχολούνται με τα φιλοσοφικά και πολιτικο-κοινωνικά συμφραζόμενα της εποχής.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

ΑΚΗΣ ΔΗΜΟΥ

Άπαντα τα θεατρικά. Τόμ. Α΄ και Β΄, Αιγόκερως, Αθήνα 2006
(Αιγόκερως / Δραματογραφία), 383+383σ., εικ., ISBN 960-322-270-4.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ

Άπαντα τα θεατρικά. Τόμ. Α΄: *Γκρο Πλαν* (33+31 μονόλογοι), τόμ. Β΄: *271 Ταχυδράματα*, Αιγόκερως, Αθήνα 2006 (Αιγόκερως / Δραματογραφία), 271+399σ. εικ., ISBN 960-322-273-09.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΕΝΤΗΣ

Προς Αλεξανδρούπολη, Αιγόκερως, Αθήνα 2006 (Αιγόκερως / Παραστάσεις), 94σ., εικ., ISBN 960-322-279-8.

Θεατρικό Αναλόγιο 2, Αιγόκερως, Αθήνα 2007, 415σ., εικ.
ISBN 978-960-322-289-7.

Οι εκδόσεις «Αιγόκερως» του Γιάννη Σολδάτου, γνωστές για την προσφορά τους στον ελληνικό και διεθνή κινηματογράφο, πραγματοποίησαν ένα γενναίο άνοιγμα προς το ελληνικό θεατρικό έργο και τη θεατρολογική έρευνα. Σε μια σειρά «Αιγόκερως / Δραματογραφία», που έχει σύμβουλο τον Κώστα Γεωργουσόπουλο και υπεύθυνη την Ειρήνη Μουντράκη, έχουν παρουσιαστεί έως τώρα τα θεατρικά άπαντα του Άκη Δήμου, του Γιώργου Μανιώτη, του Μάριου Ποντίκα και του Παναγιώτη Μέντη, αν και ο χαρακτηρισμός «Άπαντα» είναι λίγο υπερβολικός και σίγουρα προσωρινός, γιατί η έκδοση δεν συμπεριλαμβάνει πάντα όλα τα έργα, όσα έχουν ήδη δημοσιευτεί ή παιχθεί. Στην περίπτωση του Άκη Δήμου δημοσιεύονται τα εξής: ...και *Ιουλιέττα*, *Η Σαμάνθα* και ο *Μαξ* στο *βυθό της ασφάλτου*, *Απόψε η μουσική*, *Σβήσε μου το γέλιο*, *Η ψίχα του νερού*, *Τα λουλούδια στην κυρία*, *Ανδρομάχη*, *Αιώνες μακριά απ' την Αλάσκα*, *Η αναγνώριση*, *Άσπρο ψωμί και μέλι*, *Το δάκρυ των χειρών*, *Μου θυμίζεις φιλιά*, *Ο Αντρέι στα Χρυσάνθεμα*, *Ένα φως για κάθε σκοτάδι*, *Destiny*, *Η Μαρ-*

γαρίτα Γκωτιέ ταξιδεύει απόψε και Χλόη στα δάχτυλα. Στην περίπτωση του Γιώργου Μανιώτη δεν δημοσιεύεται κανένα από τα ήδη δημοσιευμένα έργα του, αλλά οι 33+31 μονόλογοι στα δύο μέρη του *Γκρο Πλαν* και 271 sketches της συλλογής *Ταχυδράματα*. Στην περίπτωση του Μάριου Ποντίκα αντίθετα βρίσκουμε και πολύ γνώστα έργα: *Η πανοραμική θέα μιας νυχτερινής εργασίας, Ο λάκκος και η φάβα, Τρομπόνι, Η διαθήκη, Οι θεατές, Εσωτερικά* και *ειδήσεις, Ραδιοφωνικό μονόπρακτο, Ο γάμος, Η γυναίκα του Λωτ, Εθνική γιορτή, Ορθός λόγος, Σημεία σίτσης, Κοίτα τους και Ο δολοφόνος του Λάιου και τα κοράκια*. Το ίδιο ισχύει για τον Παν. Μέντη: *Playmobil, Άννα είπα!, Οι γυναίκες στη θάλασσα, Ψιλή κυριότητα, La cumparsita, Save, Ξένοι και Η κρυφή πληγή*. Σε κάθε περίπτωση όμως η συγκέντρωση των έργων σε τέτοιες δίτομες εκδόσεις διευκολύνει την ερμηνευτική και ερευνητική ενασχόληση καθώς και τη συνολική αισθητική αποτίμηση ενός δραματολογού. Στους τόμους του Δήμου και του Μανιώτη, που έχω αυτή τη στιγμή μπροστά μου, δημοσιεύονται και σχετικά μελετήματα. Π. χ. στον πρώτο τόμο του Δήμου σημειώσεις του Κώστα Γεωργουσόπουλου («Λυρικός ρεαλισμός», σσ. 8 εξ.), «Γεωγραφίες του Έρωτα» της Ειρήνης Μουντράκη (σσ. 10 εξ.), «Οι δοκιμασίες του αισθήματος και οι δοκιμές του θεάτρου: το θεατρικό έργο του Άκη Δήμου» (σσ. 13-56), εκτεταμένο μελέτημα της Λίνας Ρόξη, της Ζωής Σαμαρά: «Η αφήγηση του δράματος, το δράμα της αφήγησης: ένα ταξίδι με τη Μαργαρίτα του Άκη Δήμου» (σσ. 57 εξ.), του Νικφόρου Παπανδρέου: «Θέατρο και ζωή» (σσ. 65 εξ.) και του Σάββα Κυριακίδη: «Ανιχνεύοντας τη δραματοουργία του Άκη Δήμου» (σσ. 67 εξ.). Μετά την παράθεση των κεμένων υπάρχει και μια ενδεικτική παραστασιογραφία (σσ. 335 εξ.) και επιλεγμένες κριτικές (σσ. 341 εξ.), ενώ στο τέλος του τόμου παρατίθενται και ορισμένες φωτογραφίες. Παρόμοια δομή έχει και ο δεύτερος τόμος. Στην περίπτωση του Μανιώτη ο πρώτος τόμος με τους 64 μονολόγους περιέχει και έναν πρόλογο του ίδιου του συγγραφέα (σσ. 9 εξ.), το δοκίμιο «Ένας ευαίσθητος κυνικός» του Κώστα Γεωργουσόπουλου, «Το θέατρο του Μανιώτη» του Τάσου Λιγνάδη (σσ. 16 εξ.), καθώς και το «Τραγουδώντας – Τραγουδώντας τον Μανιώτη» του Σταμάτη Κραουνάκη (σσ. 24 εξ.). Στο τέλος υπάρχει και μια εργογραφία του πολυγραφότατου αυτού συγγραφέα (σσ. 249 εξ.): 40 έργα του έχουν δημοσιευτεί, ενώ 33 έχουν παιχθεί στη σκηνή. Ακολουθούν οι φωτογραφίες. Στον δεύτερο τόμο για τα «271 Ταχυδράματα: Out ή in (Μικρές σκηνές καθημερινής ζωής)» υπάρχει μια εισαγωγή του συγγραφέα (σσ. 5 εξ.) και περιγραφικό μελέτημα της Ειρήνης Μουντράκη «Στα “ανάμεσα”» (σσ. 12 εξ.).

Στη σειρά «Παραστάσεις» που διευθύνει ο Γιάννης Σολδάτος, παρουσιάζεται κάθε φορά ένα έργο με περισσότερες φωτογραφίες και το πρόγραμμα της παράστασης. Στο «Προς Αλεξανδρούπολη» του Παν. Μέντη ωστόσο δεν λείπουν και τα μελετήματα και οι σημειώσεις: «Η δραματοουργία του Παναγιώτη Μέντη. Μια πρώτη προσέγγιση» του Γιώργου Πεφάνη (σσ. 5 εξ.), «Μεταλλάξεις της βίας στο σύγχρονο ελληνικό έργο» της Χαράς Μπακονικόλα (σσ. 11 εξ.), σημείωμα του ίδιου του συγγραφέα: «Από την περιπέτεια της γραφής στα φώτα της σκηνής. Από το θεατρικό κείμενο ως την παράσταση» (σσ. 14 εξ.), «Ένας διαγνωστικός ενδοσκοπός» του Κώστα Γεωργουσόπουλου (σσ. 17 εξ.), «Ανασφάλιστες διαδρομές» της Ειρήνης Μουντράκη (σσ. 19 εξ.). Στο τέλος ακολουθεί και το θεατρικό πρόγραμμα της παράστασης. Το *Θεατρικό Αναλόγιο 2* παρουσιάζει κυρίως έργα νέων θεατρικών συγγραφέων, που εμφανίζονται για πρώτη φορά: τη σειρά διευθύνει η Σίσσυ Παπαθανασίου. Ο τόμος περιλαμβάνει το *Summer Times* της Δέσποινας Γραμματικού και της Ειρήνης Καλαντζή, *Μη σκαλίζεις την άμμο* του Αντώνη Κούφαλη και του Κωνσταντίνου Κούφαλη, *Το τελευταίο όνειρο της Έμιλ Ντίκισον* του Σταμάτη Πολενάκη, *13μF [13 μικροί φόβοι ή μικρές αδυναμίες]* του Χρήστου Πολυμενάκου, *Τελευταίος εραστής* του Βασίλη Ραΐση, *Baby* του Γιώργου

Ζαρχαδάκη, *Η κρυφή πληγή* του Παναγιώτη Μέντη, *Ναπολεοντία* του Ανδρέα Στάικου και *Μία εξαιρετικά απλή δουλειά* του Κωνσταντίνου Τζαμιάτη. Κάθε κείμενο ξεκινάει με μια σύντομη βιογραφία και εργογραφία του συγγραφέα του.

Μένει να καλωσορίσει και η ακαδημαϊκή κοινότητα την πρωτοβουλία των εκδόσεων «Αιγόκερως» να καλύψει ένα αισθητό κενό στην εκδοτική των σύγχρονων θεατρικών κειμένων και να διευκολύνει κατ' αυτόν τον τρόπο το σχολιασμό και τη μελέτη της σύγχρονης ελληνικής δραματουργίας, που περνάει μια φάση εξαιρετικής άνθησης και εμφανίζει πολλά ταλέντα, δεδοκιμασμένα και καινούργια. Αν κάποτε το πρόβλημα του νεοελληνικού έργου ήταν να βρει το δρόμο του στις σκηνές του μεταπολεμικού θεάτρου και μια θέση στις προτιμήσεις του κοινού, τώρα είναι το πρόβλημα, τα κείμενα αυτά να βρουν και το δρόμο τους στο τυπογραφείο και να μπει κάποια τάξη στον άναρχο χώρο της ευκαιριακής εκτύπωσης των θεατρικών έργων. Με την πρωτοβουλία του Γιάννη Σολδάτου φαίνεται πως έγινε ένα σημαντικό πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

ANNA ΒΑΓΕΝΑ

Το Θεσσαλικό μου Θέατρο, Κέδρος, Αθήνα 2006, 286σ., εικ., ISBN 960-04-3393-3.

ΛΥΚΟΥΓΟΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ

Στο διάβα του πολυτάραχου 20^{ου} αιώνα, Λιβάνης, Αθήνα 2007, 477σ., εικ., ISBN 978-960-14-1531-4.

Είναι γνωστό πως οι βιογραφικές καταθέσεις των ηθοποιών αποτελούν σπουδαίες πηγές της ιστορίας του θεάτρου. Φτάνουν από τα καταναλωτικά και εκθαμβωτικά λευκώματα έως την παράθεση ολόκληρου προσωπικού αρχείου με έγγραφα, επιστολές, συμβάσεις κτλ. Παρουσιάζω εδώ εν συντομία δύο τέτοιες καταθέσεις από την τελευταία εκδοτική κίνηση: το οδοιπορικό της Άννας Βαγενά στο «Θεσσαλικό Θέατρο», που υπήρξε ένα από τα πρώτα ανοίγματα της θεατρικής ζωής πέρα από τα πολιτισμικά τείχη των Αθηνών και αποτελεί την έναρξη, παράλληλα με την Εταιρεία Θεάτρου Κρήτης, της αποκέντρωσης του θεατρικού βίου, που είναι τόσο χαρακτηριστική για τη δεκαετία του 1980 πλέον, και την κατάθεση του γηραιότερου εν ζωή ηθοποιού, του Λυκούργου Καλλέργη, που δεν είναι ακριβώς αυτοβιογραφία, αλλά λόγω της ενεργού ανάμιξης του στην πολιτική, και εξιστόρηση μιας ολόκληρης δύσκολης εποχής και ενός ολόκληρου αιώνα, του δημιουργικότερου και του καταστροφικότερου, που έχει δει η ανθρωπότητα έως τώρα, όπως σημειώνει χαρακτηριστικά ο ίδιος. Ειδικά για την Ελλάδα, - συγκριτικά με άλλους λαούς, - ένας από τους σκοτεινότερους. Είναι στη φύση τέτοιων βιογραφικών καταθέσεων, πως οι συγγραφείς τους διαρθρώνουν και ταξινομούν το υλικό τους σύμφωνα με προσωπικά κριτήρια, κατευθύνουν τις επιλογές τους σύμφωνα με μια αξιολόγηση ατομική, τι θεωρούν εκείνοι σπουδαία γεγονότα της ζωής και της καριέρας τους, ακολουθούν δηλαδή μια υποκειμενική ιεράρχηση των δεδομένων και εξετασμενιμένη ερμηνεία τους, ωστόσο σχεδόν όλοι υποτάσσονται σε μια χρονολογική τάξη, όπως αυτή μας επιβάλλεται, θέλουμε δε θέλουμε, από την ίδια τη ζωή μας.

Με γνώμονα την υποκειμενική ελευθερία της διάταξης του υλικού τα δύο βιβλία διαφέρουν ουσιαστικά. Της Άννας Βαγενά είναι ένα χαριτωμένο ημερολόγιο, γραμμένο με ύφος